HOLLANDSCH ZUID-AFRIKA.

ADRES VOOR REDACTIE: AMSTERDAM, DAMRAK 95 (TEN KANTORE DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING)
ADRES VOOR ALLES, WAT DE ADMINISTRATIE BETREFT: P. VERGERS, VAN WOUSTRAAT 10, AMSTERDAM.

OFFICIEËELE MEDEDEELINGEN

VAN HET BUREAU VAN DE NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING.

De Redactie van het Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel wat het geïllustreerd gedeelte, als wat het bijvoegsel voor algemeen nieuws betreft) wordt bezorgd onder toezicht van het *Bureau* van de *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging.*

Het doel der Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging.

De *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* stelt zich ten doel (zie Art. 1 der *Statuten*):

Binnen de perken, door de internationale rechtsverhoudingen aangewezen, door alle wettige middelen al datgene te doen, wat strekken kan om:

1°. de banden met onze stamgenooten in Zuid-Afrika nauwer toe te halen en, in overleg met hen, aldaar hulpbronnen voor landbouw, nijverheid, handel en andere stoffelijke belangen te openen en te ontwikkelen of de opening en ontwikkeling daarvan te bevorderen;

2°. de publieke opinie zoo ten onzent als in het buitenland over de toestanden in Zuid-Afrika voor te lichten.

Elk streven om bij wijze van propaganda op de zedelijke of godsdienstige gesteldheid der bevolking dezerzijds invloed uit te oefenen, blijft daarbij uitgesloten.

Leden en Donateurs.

Leden der Vereeniging zijn zij, die met het hierboven (volgens Art. 1 der *Statuten*) omschreven doel instemmen en eene jaarlijksche bijdrage betalen van tenminste *Drie Gulden.* Het boekjaar der Vereeniging loopt van 1 Januari tot 31 December (zie Art. 5 der *Statuten*).

Het staat aan de afdeelingen vrij, *begunstigers* aan te nemen, die eene geringere jaarlijksche bijdrage dan 3 gulden, doch ten minste 1 gulden betalen (zie Art. 5 der *Statuten*).

De algemeene vergadering heeft, op voordracht van het bestuur, de bevoegdheid, *eereleden* te benoemen, die dezelfde rechten hebben als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Donateurs zijn zij, die minstens 100 gulden in eens in de kas der Vereeniging storten; ook deze hebben gelijke rechten als de leden (zie Art. 5 der *Statuten*).

Aan de *Leden* der *Nederlandsch Zuid-Afrikaansche Vereeniging* wordt, krachtens hun lidmaatschap en zonder vergoeding van eenigerlei aan de uitgave verbonden kosten, dit Maandschrift *Hollandsch Zuid-Afrika* (zoowel het Geïllustreerde als het Algemeene gedeelte) geregeld toegezonden.

Gedrukt met illustratie-inkt van BERGER & WIRTH, Drukinktfabriek, Amsterdam.

KORTE NOTULEN van de Vergadering van het HOOFDBESTUUR DER NEDERLANDSCH ZUID-AFRIKAANSCHE VEREENIGING, op Zaterdag 17 December 1910, ten kantore der *Zuid-Afrikaansche Voorschotkas*, Damrak 95 A'dam.

Aanwezig de Heeren: Middelberg (Voorz.), De Louter, Kiewiet de Jonge, Brüchner, Bell, Van Reesema, Muller, Pont, Verkouteren en Mansvelt (Secr.).

Afwezig met kennisgeving de Heeren: Van den Berg en Lingbeek.

De Notulen worden gelezen en goedgekeurd.

Besloten:

a. Het *publiceeren der korte notulen* in de a.s. bijeenkomst met de Voorzitters der Afdeelingsbesturen te bespreken.

b. Den redacteur van het Maandblad te verzoeken, de *drukproeven eenige dagen vroeger aan de Bestuursleden te doen toekomen.*

c. Het *C. G. De Jonge Fonds*, thans op de Vereeniging overgedragen, in handen van den Penningmeester te doen stellen voor afzonderlijk beheer. Inlichtingen in te winnen betreffende de kinderen van wijlen den heer C. G. de Jonge.

d. Niet te voldoen aan het verzoek van S. om ondersteuning voor terugkeer naar Zuid-Afrika.

e. Den Secretaris op nieuw een *krediet* toe te staan voor *aankoop van eenige werken over Zuid-Afrika* ten behoeve van de Z.-A. Bibliotheek.

f. Pleegzuster H., die wegens in den Oorlog geschokte gezondheid niet langer als zoodanig kan werkzaam zijn, zoo mogelijk aan te bevelen voor een administratieve betrekking, waarvoor zij zich aanbiedt.

Vervolgens had het Bestuur nog een samenkomst met den heer J. J. Enschedé van Pretoria, door wien belangrijke mededeelingen gedaan werden, inzonderheid wat betreft den *tegenwoordigen stand van landbouw en veeteelt* in Zuid-Afrika, met name Transvaal.

De Secretaris.
N. MANSVELT.

Wat is rassenhaat?

Onze Londensche berichtgever schrijft ons:

Reeds eenige malen heb ik er in den laatsten tijd op gewezen, dat er in Engeland nog steeds boeken verschijnen, die van een ingewortelden haat tegen het Hollandsch-Afrikaansche ras getuigen, een haat, die zich uitspreekt in afschuwelijke beschrijvingen van vuile, domme, bedriegelijke, diep verdorven Boeren en ontaarde Boeren-vrouwen. Wat mij daarbij steeds weer opviel was, dat geen enkel blad in Engeland protesteerde tegen dit kweeken van rassenhaat, waarmee die pers anders dadelijk klaar staat. Thans echter is er bij Murray verschenen een boek van Miss Rosamund Southey, getiteld *Storm and Sunshine in South Africa,* dat een anderen toon aanslaat. Deze schrijfster veroordeelt den Z.-A. oorlog en de Britsche staatkunde onmiddellijk daarna.

En nu is de *Times* dadelijk klaar om te schrijven: „Haar oordeel over de Boeren was eenigen tijd geleden meer algemeen dan tegenwoordig en haar verhalen zijn al te vaak zoo, dat zij rassenhaat moeten verwekken. Haar veroordeeling van Engeland's „misleide staatkunde" in de Transvaal- en de Oranjerivierkolonies verschijnt ongelukkigerwijs in druk, terzelfder tijd dat den Hertog van Connaught door een vereenigd Zuid-Afrika een geestdriftige ontvangst wordt bereid."

Wanneer men deze kritiek vergelijkt met 't stilzwijgen bij 't verschijnen van boeken, die een juist tegenovergestelde meening uitspreken, dan krijgt men een kijkje op de Britsche taktiek, om alleen van rassenhaat te spreken, wanneer er aanmerking wordt gemaakt op Engeland, de Engelschen of de Britsche politiek.

Britsche instrooming in Zuid-Afrika.

De *National Review* van December bevat een artikel van Mrs. Conyers Alston over de Britsche settelaars in Zuid-Afrika. Deze schrijfster is een volbloed Engelsche, die blijkbaar vindt, dat in Zuid-Afrika het aantal Britten van haar slag nog lang niet voldoende is. Zij betreurt het, dat de stroom van emigranten zich naar Kanada richt in plaats van naar Zuid-Afrika, een land, dat roept om een blanke bevolking.

Wij in Zuid-Afrika, aldus de schrijfster, zouden nog steeds graag willen weten, op welk gezag de Agent-Generaal te Londen heeft verklaard, dat er in Transvaal of Vrijstaat geen nieuwe menschen meer noodig zijn. En wij vergeten niet, dat Generaal Botha, toen hij in 1907 in Engeland was, gezegd heeft, dat het land nog niet klaar was om inkomelingen te ontvangen. Wij vragen ons af, of 't ooit klaar zal zijn, als het 't thans niet is, nu het nog schaars bevolkt en onontgonnen is.

Mrs. Conyers Alston meent, dat Gen. Botha over 't vraagstuk der emigratie anders gesproken heeft, wanneer hij voor 'n Engelsch gehoor dan wanneer hij voor 'n Hollandsch stond. Hij heeft nog nooit een vinger uitgestoken om het een of ander plan tot aanmoediging der landverhuizing van uit Engeland te steunen, en zonder die landverhuizing kan het and zijn machtige hulpbronnen nooit ontwikkelen, meent de schrijfster, die verder haar Engelsche lezers troost met de verzekering, dat trots een regeering, die niet sympathiek tegenover de zaak staat, de Engelsche bevolking in Zuid-Afrika nog sterk genoeg is om Britsche inkomelingen van de ware soort welkom te heeten en een behulpzame hand te bieden.

Zij ontkent, dat de Engelsche settlements mislukt zijn en eindigt haar artikel van ruim zes bladzijden met deze vriendelijke verklaring:

„. . . met onze buren van Boeren-afkomst gaan wij beleefd om; men kan van ons moeilijk verwachten, dat wij hun vriendschappelijk tegemoet treden, zoo lang onze denkbeelden zoo ver verschillen van de grondbeginselen, waarop hun gedrag steunt. Eerst, wanneer dit verschil is weggevallen, zal de ware samensmelting der twee rassen mogelijk zijn, doch niet eer."

Het is wel opmerkelijk, dat al de Engelschen, die in weekbladen en tijdschriften van Engeland Zuid-Afrika aanbevelen als een uitmuntend land voor landverhuizers, zulke volbloed Jingo's zijn. Zouden de menschen in Engeland, die er over denken, Groot Brittanië te verlaten, wel goed overwegen, dat zulke Jingo's toch eigenlijk slechte voorlichters zijn, omdat zij vóór alles denken aan de toeneming van den Britsch Jingoïstischen invloed in Zuid-Afrika en eerst daarna aan de omstandigheden, die een land maken tot een geschikte plek voor vreemdelingen om er zich een nieuw bestaan te scheppen?

De grootste lemoen(sinaasappel)boomen in dit district, aldus de *Re-Echo* van Humansdorp, zijn ontwijfeld die van den heer F. A. Gerber, van Braamrivier. Niet alleen zijn zij reusachtig groot, maar dragen ook veel vrucht. De heer Gerber vertelde als waarheid, dat hij van een van de lemoenboomen niet minder dan 25,000 lemoenen geplukt had, en van een van de naartjesboomen 23,000 naartjes.

TAAL- EN STAMVERWANTE BELANGEN.

DE STRIJD OM DE TAAL.

De heer Emous schreef in het *Christelijk Schoolblad:*

„Het geschreeuw der Unionisten tegen het „Hertzogisme" heeft de geesten wakker geroepen. In *De Volkstem* geven meerdere inzenders lucht aan hun ergernis. De verzoeningsgezindheid aan één zijde, beantwoord met onbeschaamde veeleischendheid aan de zijde der Jingo's, begint den Hollandschen Afrikaanders kennelijk tegen te staan. In een schrijven van een geestelijken leidsman, buiten het onderwijs staande, wordt ons ronduit verzekerd, dat als de toegefelijkheid van de Regeering — die hare positie toch ook dankt aan de trouw, waarmede de Boeren de candidaten van *Het Volk* gesteund hebben — voortgaat met de wenschen der echte Afrikaanders te veronachtzamen, zij bij een volgende verkiezing vele aanhangers zal hebben verloren en niet al haar candidaten meer aanvaard zullen worden. Brutaalheid wordt niet zoo licht door te groote inschikkelijkheid ontwapend. En gematigdheid wordt slechts gewaardeerd, wanneer zij blijkbaar uit ingehouden kracht voortspruit en niet als zwakheid kan worden beschouwd.

Inmiddels is in den Unie-Volksraad de Vrijstaatsche onderwijswet reeds ter sprake gekomen. De oppositie stelde voor, deze in strijd te verklaren met de Unie-grondwet. De Eerste Minister deed het voorstel, een commissie te benoemen, om de quaestie te onderzoeken. Gen. Hertzog bleef zichzelf en weerstond den aanval der oppositie met alle kracht. Het voorstel tot benoeming eener commissie werd evenwel aangenomen. En zoo zullen dan misschien mannen van uiteenloopende richting, niet in de eerste plaats politieke voorvechters, met of zonder Gen. Hertzog, om de ronde tafel plaats nemen, ten einde de zaak te beslissen. Daarmede is dan een afleidingsmiddel gevonden. Het liet zich, uit hetgeen een toonaangevend Hollandsch blad in Transvaal geschreven had, reeds vermoeden, dat Gen. Botha met dit voorstel zou komen. De nationalisten konden er gerust hun stem aan geven, omdat de Vrijstaatsche wet den toets van art. 137 omtrent de gelijke taalrechten schitterend kan doorstaan. Inderdaad, Gen. Botha is wel een politicus."

Leden van genoemde parlementaire commissie zijn: Ministers F. S. Malan (Onderwijs), Gen. Hertzog (Justitie), Prof. Fremantle, Gen. Beyers, de heeren Kolonel Crewe, Patrick Duncan, C. Robinson en C. L. Botha (Bloemfontein). De commissie bestaat dus uit vier leden van de Regeeringspartij en vier van de Oppositie. Van de acht leden zijn drie uit de Kaap, twee uit den Vrijstaat, twee uit Transvaal en een uit Natal (de heer Robinson).

De boeken-commissie van het Algem. Ned. Verbond verzond van haar ontstaan tot heden 648 kisten met boeken naar Zuid Afrika, waarvan 268 naar Transvaal; 202 naar den Oranje Vrijstaat; 151 naar de Kaap (waaronder 1 naar Rhodesia); 21 naar Natal; 3 naar Duitsch Zuid-West-Afrika en 3 naar Portugeesch West-Afrika.

Kaapstad.

Den 18en Oct. gaf de Rederijkerskamer Aurora, onderafdeeling van het A. N. V. te Kaapstad, weder een harer steeds druk bezochte avonden. Opgevoerd werden twee blijspelen. Er werd vlot en pittig gespeeld en het publiek toonde, dat het 't streven van het Verbond en den arbeid van Aurora op prijs stelt. Het tooneelspel werd afgewisseld door piano- en vioolspel.

Het vierde jaarlijksche congres van de Afrikaansche Taalvereeniging is op 22 December j.l. te Kaapstad geopend. Behalve leden van verschillende afdeelingen waren als gasten aanwezig of uitgenoodigd: afgevaardigden van de Z.-A. Academie, die Afrikaanse Taalgenootskap, de Taalbond, Onze Taal en andere belanghebbende lichamen. Het congres was voor alle belangstellenden toegankelijk.

Daar de heeren Ds. H. van Broekhuizen, Vegter en Visser, te Pretoria, verzochten, hun stedelijke rekeningen voortaan in het Hollandsch te mogen ontvangen, is op voorstel van de Financiëele Commissie uit den Stadsraad van Pretoria besloten tot het doen drukken van een aantal rekeningformulieren in de Hollandsche taal en deze steeds aan allen toe te zenden, die hun verlangen daartoe te kennen geven.

Welcker's Onderwijsgidsen.

Van de reeks gidsen van de hand van den heer A. Welcker, verschenen onder den algemeenen titel: *Het Studeren van Zuid-Afrikaners in Nederland,* zijn thans ook het 6e (onderwijzers-opleiding) en het 7e (handelsonderwijs) verschenen. De boekjes zijn zóó practisch ingericht en zóó vol van zorgvuldig en nauwlettend bijeengegaarde informatie, dat zij, bij doelmatige verspreiding in *Zuid-Afrika,* hun uitwerking niet zullen missen.

„Jan Masseur" is de titel van een boeiend drama van den welbekenden Hollandschen schrijver D. M. Maaldrink, dat op Vrijdag 2 December j.l. door de vereeniging *Onze Taal* in den plaatselijken schouwburg te Bloemfontein is opgevoerd. Zooals bekend, is dit reeds de vierde keer, dat deze vereeniging zich verdienstelijk maakt door het opvoeren van dramatische stukken voor het Bloemfonteinsche publiek. In Maart 1909 kwam zij voor het eerst te voorschijn met „Magrita Prinslo." Later behaalde zij groot succes door de opvoering van „Fijne Beskuite" en „Piet s'n Tante", waarbij *Onze Taal* den steun der ingezetenen mocht genieten.

A. N. V.-School te Kaapstad.

Te Kaapstad is den 1en December door de plaatselijke Afdeeling van het A. N. V. in haar zaal, naast de Hugenoten-Gedenkzaal, een school geopend voor het Nederlandsch. De lessen worden gegeven door bevoegd onderwijzend personeel op de uren, waarop de gewone scholen gesloten zijn. Ook het Hollandsche lied zal er worden geleerd. De school is onder toezicht eener commissie gesteld, bestaande uit adv. J. W. Roux, voorzitter; M. Wartena, secretaris; G. v. Heerde, penningmeester; oud President F. W. Reitz, adv. H. S. van Zijl, J. P. L. Volsteedt, F. W. Hesse, mej. Olga van Oordt en mej. P. de Zwaan.

De Unie cantate toch gezongen.

Jan Celliers heeft een cantate gedicht op de Unie van Zuid-Afrika en Ten Brink heeft er muziek voor geschreven. Wij hebben dit reeds gemeld. Zonder geldelijken steun kon die cantate echter niet worden uitgevoerd. Die steun werd niet verleend. Wel werden er schatten uitgegeven voor de Engelsche feesten ter gelegenheid der opening van het Unie-Parlement; maar voor deze echt nationale uitvoering kon men geen

geld krijgen. Den Hollandschen Afrikaners verdroot dit en zij uitten hun gerechte ontevredenheid. Dit heeft geholpen. In een buitengewone zitting van den stadsraad van Pretoria is besloten £ 300 toe te staan voor dit doel. Nu is de cantate in 't laatst van November gezongen, in het Hollandsch natuurlijk. Op 26 November j.l. vond te Pretoria in het Opera-gebouw, voor een geheel bezette zaal, de eerste opvoering plaats. Hoewel aan verschillende kleinigheden te merken was, dat de tijd van instudeering wel wat kort was geweest, gaf 't geheel toch den indruk van een ernstig willen, om de verschillende deelen zoo goed mogelijk tot hun recht te doen komen. De heer Henri ten Brink kan met trots terug zien op zijn werk, dat nu reeds zoo'n welverdiend succes had en zoo veel heeft bijgedragen om het dichtwerk van Jan Celliers populair te doen worden.

Een treurig ongeluk.

Een ernstig ongeluk overkwam de vorige maand Dr. De Bruyn te Prieska (Kaap-kolonie). Terwijl hij bezig was, een patiënt te behandelen en een fleschje geest van chloroform wilde openmaken, sprong de flacon plotseling in duizend stukken. De dokter werd tegen den grond geworpen en riep uit, dat hij zijn eenig oog verloren had. Een collega, Dr. McLean, paste hem den ganschen nacht op en later werd Dr. De Bruyn naar Kaapstad gezonden, om onder behandeling van een specialiteit gesteld te worden. Deze, Dr. Wood, bevond, dat er geen hoop bestond, het oog te redden, zoodat Dr. De Bruyn nu geheel blind zal wezen en zijn beroep moet opgeven. Dr. De Bruyn had een groote praktijk, ofschoon hij eerst 6 maanden te Prieska woonde.

Taaldag.

We lezen in *De Volkstem*: „'t Werk in verband met de erkenning van de Hollandsche taal in Zuid-Afrika heeft zich sedert de laatste jaren vanzelf gecentraliseerd in een enkel lichaam: de Zuid-Afrikaansche Academie; maar 't wordt tijd, dat werk ook te doen geschieden volgens een meer algemeen organisatie-plan. Wij moeten tenminste één dag in 't jaar hebben, waarop door geheel Zuid-Afrika de belangen van de Hollandsche taal krachtig onder de aandacht van ons publiek gebracht worden. En waarom zouden wij niet kunnen besluiten, van den dag, voorafgaande aan Dingaansdag, van den 15den December, te maken een algemeenen Afrikaansche-taaldag? Het Afrikaansche Taalgenootschap is er reeds dit jaar mede begonnen en verscheidene leden van dat lichaam zullen op plaatsen, waar feest gevierd wordt op den 15den December, het woord voeren over onze taalbelangen. We hopen, dat dit voortreffelijk denkbeeld meer algemeene toepassing zal vinden — dit jaar nog!"

Een kans voor Medici.

Een Hollandsch dokter, gevestigd in een welvarend dorp in de Kaap-kolonie, wenscht tegen 1 April een bezoek te brengen aan zijn vaderland, indien hij er in slaagt, tegen dien tijd een plaatsvervanger te vinden. Voor een medicus, die er over denkt, zich in Zuid-Afrika te vestigen, is hier een prachtige gelegenheid om wat nader kennis te maken met het land en met de praktijk. Medici, die in dezen nadere inlichtingen verlangen, kunnen zich daartoe wenden tot de redactie van dit maandschrift.

De tijdelijk repatriëerende geneesheer is, zoals wij in een particulieren brief lezen, „nog steeds volkomen tevreden met zijn nieuw vaderland en heeft geen berouw, dat hij Holland heeft verlaten."

„Ik mis," aldus vervolgt hij, „zeker veel, maar geniet ook **groote voordeelen: beter klimaat, grootere vrijheid, betere inkomsten dan in Holland. Er is zeker nog wel plaats voor dokters van Holland,** wanneer zij slechts tevreden zijn met een goed inkomen en niet denken, schatten te verdienen. Nu Afrika een eigen Universiteit gaat krijgen, zal het in de toekomst wel altijd moeilijker gaan."

De Kaapsche Universiteits-Raad heeft een resolutie aangenomen, waarin hij zich verklaart voor de stichting eener nationale onderwijs-gevende Universiteit op den grondslag van de bestaande; uitspreekt, dat een hoogeschool, enkel voor gegradueerden, in Zuid-Afrika niet mogelijk is en als meening van den Raad geeft, dat de stichting van een Universiteit, welke het werk van een Universiteit doet in al zijn vertakkingen, onvereenigbaar is met het voortbestaan van Colleges, welke ook universiteits-arbeid verrichten in hun omgeving.

Verder geeft de resolutie te kennen, dat een schema, hetwelk 't bestaan van deze inrichtingen in gevaar zou brengen, of het nut als Colleges — op eenigen afstand van de Universiteit verwijderd — zou verminderen, ongewenscht zou wezen en dat Colleges, welke niet bij de Universiteit ingelijfd worden, er aan geaffiliëerd behooren te zijn.

De Volkstem protesteert tegen deze besluiten en meent, dat, wat de Cape University tot uitgangspunt voor de op te richten academie wenscht te doen dienen, niet zal worden toegejuicht door hen, die de tekortkomingen dier Universiteit hebben leeren kennen, doch dat dezen integendeel hechtere grondslagen zullen verlangen. Dat het onpractisch zou wezen, de toekomstige Universiteit uitsluitend „post graduate" te maken, zal — meent *De Volkstem* — nog minder worden beaamd door de deskundigen, die het voortbestaan der Colleges als een essentiëel element in Zuid-Afrika's hooger onderwijs beschouwen.

Hollanders en Afrikaners.

Neerlandia ontleent aan een brief, te Pretoria geschreven in 't laatst van September:

„Het Nederlandsch element heeft zich bij de verkiezingen doen gelden en was Botha in Pretoria-Oost gekozen geworden, misschien, dat dit voor de Hollandsche kolonie het sein geweest zou zijn, voor een nog krachtiger actie. Ik voor mij acht elk naar buiten optreden nog voorbarig en zou veel liever zien, dat de Hollanders hier, zonder de trom te roeren, samenwerkten en stil, maar ernstig wilden arbeiden. Dit is een onderwerp, dat niet in een paar regels behandeld kan worden, doch ik roer het even aan, omdat ge als lid van het A. N. V. zoo licht geneigd zult zijn om ons in Zuid-Afrika van lauwheid te beschuldigen of te verdenken. Willen Nederland en het A. N. V. hier goed werk doen, stuur ons dan Nederlanders met werklust en werkkracht, geen menschen van propaganda, maar werkers op eigen grond, op het land, bezield met den geest van de besten onzer natie, met ijver en volharding. Vooral het laatste; dit land met zijn vele teleurstellingen is alleen geschikt voor den speculant of voor hem, die ondanks allen tegenspoed vertrouwt en werkt. De eerste slaagt een enkel maal; de laatste altoos..."

Juist, wat ook de *Ned. Z.-A. Ver.* altijd wil in Zuid-Afrika: samenwerking van Afrikaners, Hollanders en Vlamingen; Hollanders en Vlamingen niet op den voorgrond, tenzij 't hun door de Afrikaners zelf wordt gevraagd. En wanneer er Hollandsch-sprekenden uit Europa daarheen gaan, dan alleen de beste; mannen, op wie wij hier in Europa trotsch kunnen zijn; mannen met werklust en werkkracht, mannen met tact vooral. Zoo zijn er den laatsten tijd naar Zuid-Afrika gegaan.

KERK EN SCHOOL.

De heer P. H. van der Velde te Johannesburg brengt zijn vacantie (15 Dec.—24 Jan.) in de Kaapkolonie door. Z.A. onderwijzers salarissen laten zulke uitstapjes toe!

Met de zoogenaamde Oppositie-scholen in den Vrijstaat gaat het nog niet zeer schitterend. Er schijnen slechts 500 leerlingen in de weinige scholen te zijn.

Den heer P. J. Kloppers met de zijnen te Pretoria gaat het wel. Na de vacantie wordt het nieuwe gebouw voor de West-Eindschool in gebruik genomen.

Mej. C. A. Postema van Machadodorp, Transvaal, hoopte 21 December per s.s. *Saxon* van Kaapstad te vertrekken en omstreeks 7 Jan. te Amsterdam te arriveeren. Haar verlof duurt zes maanden.

Op voorstel van den heer Van Heerden (Cradock) werd, in eerste lezing, door den Unie Volksraad een wetsontwerp aangenomen tot goedkeuring der synodale besluiten tot samensmelting van de Ned. Ger. Kerken in de verschillende provinciën van de Unie.

De heer Jan de Lang is nog steeds hoofd eener vrije school te Brakfontein, p.k. Haverklip, via Brakpan, Transvaal. Voor zooverre mogelijk, betalen de leerlingen schoolgeld. Hoe jammer, dat de Transvaalsche wet aan dergelijke scholen in 't geheel geen subsidie toekent.

Van den heer H. Voordewind, te Klipspruit, p.k. Badfontein, Lijdenburg, Tr., ontving het *Chr. Schoolblad* een opgewekt schrijven, dato 22 November 1910. Hij verhaalt van zijn mooie, nieuwe school en degelijke, ruime woning. Hij heeft reeds 40 leerlingen.

Uit een advertentie in het *Christelijk Schoolblad* blijkt, dat in Transvaal twee vacatures bestaan voor onderwijzers van beslist Protestantsch-Christelijke beginselen. Kennis der Engelsche taal is vereischt, acte Engelsch echter niet bepaald noodzakelijk. Gegadigden kunnen zich onder de letters A Z wenden tot het Bureau van genoemd blad, G. O. Buitensingel 223, te 's Gravenhage.

Het onderwijzend personeel van het Transvaalsche Universiteits college is thans als volgt samengesteld: Latijn: A. C. Paterson; Grieksch: Dr. H. Reinink; Engelsch: J. Purves; Geschiedenis: Dr. Leo Fouché; Hollandsch en moderne talen: Dr. T. H. le Roux; Wiskunde: Dr. P. G. Grundy en A. Muller; Scheikunde: Dr. D. F. du Toit Malherbe; Aardrijkskunde: Dr. L. C. de Villiers; Plant- en Dierkunde: H. A. Wagner.

De heer P. J. J. Stephan is, volgens een schrijven aan de redactie van het *Chr. Schoolblad*, tot zijn genoegen te Lijdenburg werkzaam. Hij ontmoette ook den heer A. Op 't Hof, wiens standplaats nog Boschfontein is en den heer W. Akkerhuys, van Ohrigstad (allen Transvaal). Ook deelt hij mede, dat de heer J. Hagen niet meer te Wemmershoek, zijn jarenlange standplaats, doch op Zwagershoek als hoofd eener centrale school werkzaam is. De heer S. Hiemstra, vroeger te Lijdenburg, heeft thans eene buitenschool en boert ook.

Te Bloemfontein sprekende, in verband met de jaarlijksche uitdeelingen van prijzen aan de leerlingen van de St. Josephsschool aldaar, zeide de heer Barrett, dat hij verheugd was te kunnen constateeren, dat de kinderen van Bloemfontein thans veel beter onderricht ontvangen dan eenige jaren geleden, vooral gedurende de twaalf laatste maanden. Dit was hem o.a. gebleken uit de applicaties van jongelieden, die te Bloemfontein hun opleiding hadden genoten. Hij hoopte, dat de ouders bij voortduring het nut eener degelijke opvoeding zouden inzien. De heer Barrett is assistent-bestuurder van spoorwegen.

Eigenaardig is het, dat in de meest Engelsche kolonie, in Natal, de meerdere rechten van het Hollandsch de gereedelijkste practische erkenning vinden. Dat daar de Hollandsche taal nog niet overal onderwezen wordt, waar het begeerd wordt, schijnt inderdaad te wijten aan het tekort aan Hollandsch-sprekende of liever tweetalige onderwijzers. Zeker is het, dat het onderwijs in het Hollandsch, het minst nochtans aan de kust, steeds meer wordt verlangd. Men vergete niet, dat Natal niet het land is, waar de Randmagnaten zich kunnen laten gelden. Die kolonie zond dan ook vooral Onafhankelijken en slechts zeer weinig Imperialistische Unionisten naar den Volksraad. Aldus de treffende opmerking in het *Christ. Schoolblad* van den heer Emous, die tevens de aandacht vestigt op het nummer van 10 Nov. j.l. van *The Province of Natal Official Gazette,* zuiver tweetalig, waarin o. a. het maandelijksche verslag voorkomt van den Superintendent van onderwijs in Natal over het tijdvak van 13 October tot 8 November 1910. Volgens dit verslag telden de Gouvernementsscholen 10.042 leerlingen, de 317 gesubsidiëerde scholen 4562, de scholen voor kleurlingkinderen 828, die voor Naturellen-(kaffer)kinderen 13.577. Omtrent de examens wordt gezegd: „Gedurende 1911, indien gelden voor dat doel beschikbaar zijn, zal het Derdegraad-onderwijzers-examen geregeld worden zóó, dat de candidaten de „papieren" hetzij in Hollandsch of in Engelsch kunnen nemen; zullende papieren in Hollandsch, correspondeerende aan die in Engelsch, uitgeschreven worden, en Engelsche Letterkunde en Lezen, Recitatie enz. kunnen ook in Hollandsch genomen worden naar keuze van den candidaat. Certificaten zullen geëndosseerd worden als „Engelsch" of „Hollandsch" overeenkomstig de taal, waarin de vragen beantwoord worden en zullen alleen voor de eene taal gelden". Onverbeterlijk is dit Hollandsch wel niet!

Art. 137 van de Unie Grondwet.

Tegenover een vertegenwoordiger van de *Transvaal Chronicle* heeft Gen. Hertzog zich, met betrekking tot het voorstel van *De Volkstem* om een Taal-conferentie te houden, welke, in gesloten zittingen (round table conference), een interpretatie van art. 137, met de strekking daarvan in de praktijk, zou vaststellen, als volgt uitgelaten:

Indien het den partijen ernst was en zij begeerden tot een goede verstandhouding te geraken in zake de taal-quaestie en in hoofdzaak de quaestie van het onderwijs, dan zou hij het denkbeeld van zulk een conferentie ernstige overweging waard achten.

„Als men wenscht te komen tot een oplossing, waardoor zal worden voldaan aan het bepaalde van art. 137 der Grondwet, zonder dat er afbreuk zal worden gedaan aan den eenen of den anderen kant", alsdus Gen. Hertzog, „dan zou ik volkomen bereid zijn, naar den Vrijstaat te gaan en te zeggen:

„Kom aan, verander datgene in uw wet, dat strijdig is met 't besluit van zoo'n conferentie". We zouden dan, zoo vervolgde Gen. Hertzog, een regeling bereiken, welke bevrediging zou geven aan geheel Zuid-Afrika".

De Unie-Universiteit.

Zaterdag 5 November j.l. onthaalde de Kaapsche Universiteit een tweehonderd-tal gasten in het paviljoen te Kampsbaai. Minister Malan voerde o. a. het woord. Op het verwijt, dat de instelling geen universiteit in den eigenlijken zin van het woord was, doch slechts een examineerend lichaam, gaf hij tot antwoord, dat de universiteit daarentegen met het volk als 't ware samen was opgegroeid en dat aan de eischen beantwoord werd. Vele gepromoveerden hielden elders de eer en 't aanzien der universiteit hoog. Hij gaf toe, dat de tijd gekomen was, om eenige veranderingen te bewerkstelligen en het voornemen bestond dan ook, een groote, onderrichtende hoogeschool in het leven te roepen, om het denken te bevorderen en het onderzoek aan te moedigen onder de zonen van Zuid-Afrika. De nieuwe universiteit zou waarschijnlijk gebouwd worden in de nabijheid van de plaats, door wijlen Rhodes aangeduid, d. w. z. nabij Grooteschuur. De heer Malan deelde verder nog mede, dat de heer Otto Beit, executeur in den boedel van wijlen Alfred Beit, er in had toegestemd, de £ 200.000, door dezen gelegateerd voor den bouw van een universiteit te Frankenwald, nabij Johannesburg, te gebruiken voor een universiteit, op 't Kaapsch Schiereiland te bouwen. Sir Julius Wernher had beloofd, een gelijke som daarbij te zullen voegen.

Ontevredenheid.

De storm, door het „Hertzogisme" verwekt, is weer geducht aan het loeien, natuurlijk in de jingo-bladen. Doch nu laten ook de Hollandsche onderwijzers in den Vrijstaat van eenige ontstemming blijken. De aanleiding er toe is de wijze, waarop de Raad van Examinatoren in die provincie de bevoegdheden der bezitters van uitlandsche certificaten, diploma's en acten heeft vastgesteld. Die classifiatie moest aan het opmaken van de rangschikkingslijst en de salarisregeling vooraf gaan. Aan de tweetaligheid der onderwijzers schijnt daarbij begrijpelijkerwijze de meeste waarde toegekend te zijn. En dan kon de hoog opgevijzelde waarde van die Engelsche diploma's, waaraan de brieschende redacties der jingo-organen zoo groote wetenschappelijkheid toekennen, het gemis aan kennis van de tweede, gelijk-gerechtigde landstaal in een overwegend Hollandschsprekende provincie niet goedmaken. Dit had ten gevolge, dat de groote menigte der Engelsche onderwijzers met allerlei diploma's slechts een voorloopig derde klasse-certificaat verkreeg. Daardoor is het misbaar groot in den lande. Niet de papieren, maar de werkelijke geschiktheid voor de bepaalde taak lei gewicht in de schaal. Alsof nu Engelands nationale eer is aangerand, gaan de Engelsche bladen te keer en voorspellen den voortgezetten uittocht van Engelsche onderwijzers uit den Vrijstaat naar de andere provinciën. Toch schijnen ons (*Chr. Schoolblad*, waaraan in hoofdzaak dit artikel is ontleend) tweeërlei bedenkingen tegen de taxatie van den raad van Examinatoren intusschen gegrond. In de eerste plaats hecht hij te groote waarde aan certificaten, in de Kaapkolonie, dus ook onder een overwegend Engelsch stelsel van onderwijs en examen, verkregen, waarvan de Raad bovendien theoretisch en practisch weten kan, dat zij, zonder meer, volstrekt niet voldoende kennis van het Hollandsch waarborgen. Die bedenking is te ernstiger, dewijl de meeste dier certificaten geen onderwijzers-diploma's zijn, doch slechts diploma's van graden of schoolexamens, waaraan in ieder ander land niemand eenige bevoegdheid tot onderwijsgeven ontleent. In de tweede plaats (dit ter rechtvaardiging van de ontstemming bij een deel der Hollandsche onderwijzers) legt de Raad een opmerkelijke verachting van de eigenlijke vakopleiding van onderwijzers aan den dag. Vermoedelijk is dit het gevolg van nauwelijks vergefelijke onkunde. De onderschatting van de waarde der Nederlandsche onderwijzers- en hootdacte, waarnaast nog de acte voor Engelsch of (en) Fransch, aan welker bezitters het provisioneele derde-klasse-certificaat voor onderwijzer door den Raad werd toegekend, is inderdaad belachelijk. Voor 't minst had de Raad zich wel door de inspectie kunnen laten voorlichten omtrent de professioneele bekwaamheid der onderwijzers. Intusschen worde niet vergeten, dat naar Afrikaansche of Kaapsch-Engelsche opvatting eenige kennis van het Latijn hoog wordt aangeslagen. Dat geldt ook van de mathesis. Van de eerste moge ons dat meer onjuist voorkomen dan van de laatste, het geval is nu eenmaal niet anders en, al schatten wij voor de volksscholen de kennis, voor de Nederlandsche onderwijzers-acten vereischt, veel beter berekend, het valt niet te loochenen, dat men dat in Zuid-Arika nog niet inziet.

Onder de nieuwjaars-onderscheidingen zijn de volgende, die verband houden met de stichting der Zuid-Afrikaansche Unie: Minister Fischer, ex-premier van de Oranje-rivierkolonie, is benoemd tot „privy-councillor"; Dr. Jameson, Sir George Farrar en de heer David Graaf zijn benoemd tot baronet; de heer De Waal, administrateur der Kaapkolonie, Dr. Smartt, lid der wetgevende vergadering, en de financier Abe Bailey zijn benoemd tot riddercommand. in de orde van St. Michaël en St George; de heer Boeschoten, burgemeester van Pretoria, is benoemd tot „Knight".

PERSONALIA.

Verloofd: Mej. Jannette Eloff uit Waterkloof en de heer Nico Evers uit Pretoria.

Te Kuilsrivier is overleden Dr. Hendrik van Broekhuizen, broeder van Ds. H. van Broekhuizen.

Mevr. W. Turkstra-Evers en de heer J. Turkstra, te Pretoria, werden op 30 November j.l. verblijd met de geboorte eener dochter.

Mej C. A. Postema, uit Machadodorp, is begin Januari 1911 met verlof te Amsterdam gekomen. Haar adres is daar Kerkstraat 117.

De heer A. K. Bot, van de Oosteind-school te Pretoria, kan tegen het einde van het tweede kwartaal van 1911 verlof aanvragen, om naar Europa te gaan.

De heer Joh. van Cittert, van Pretoria, die te Gent zijn studie als Ingenieur heeft voltooid, is op 14 dezer weer naar Zuid-Afrika teruggekeerd.

Verloofd: Landdrost H. F. D. Papenfus, uit Standerton, vroeger te Bloemfontein, met Mej. Kitty Brand, dochter van wijlen President Brand.

Proponent J. H. Eijbers, die te Amsterdam zijn theologische studiën voltooide, heeft een beroep door de Ned Ger. Gemeente te Klerksdorp (Tr.) aangenomen. Hij wordt in de laatste week van deze maand daar verwacht.

Gen. Botha is weer heelemaal hersteld. Mevrouw Botha heeft gedurende haar nog slechts kort verblijf te Kaapstad reeds een belangrijke positie ingenomen in de maatschappelijke organisatie der schiereilandsche samenleving.

Een van de ontslagen schoolinspecteurs van den Vrijstaat, de heer Fraser, heeft tegen Gen. Hertzog een aanklacht ingediend wegens laster. De zaak zal waarschijnlijk door het Provinciale Hof van den Vrijstaat behandeld worden tegen het begin van Februari.

Van slaapziekte genezen.

Bericht is te Beaufort-West (K.K.) ontvangen van Dr. Willie Murray, Nyassaland, dat Ds. Roux, die aan slaapziekte leed en zich op het oogenblik te Mvera (Nyassaland) bevindt, beter is. Regelingen zijn getroffen voor zijn overbrenging naar de Kaap-provincie. Hij is echter zeer zwak.

Het gerucht, als zouden de professoren Godée Molsbergen en Lodewijckx na het verstrijken van hun verlof niet meer naar het Victoria-College te Stellenbosch terugkeeren, aangevuld met de mededeeling, dat men poogde, de open plaatsen door Afrikaansche professoren te doen innemen, blijkt — volgens een mededeeling van den waarnemenden voorzitter van den College-Raad aan *Ons Land* — geheel van grond ontbloot te zijn.

Naar *De Volkstem* verneemt, keert de heer G. A. Stultjes, Directeur van het Zuid-Afrikaansche Bijkantoor der Algemeene Mij. voor Levensverz., thans met verlof in Europa, niet weer naar Zuid-Afrika terug. De Hoofddirectie te Amsterdam heeft besloten, de zaken in Z.-Afrika op nog bescheidener voet voort te zetten dan tot dusverre het geval was, en zal slechts een Hoofdagentschap te Pretoria behouden. De heer Stultjes blijft in Nederland aan de Maatschappij verbonden.

De heer Bosman di Ravelli is, naar de *Volkstem* meldt, den 28sten November per Bucknall-stoomboot „Buluwayo" voor eenige maanden naar Europa vertrokken. *De Volkstem* wijdt eenige woorden aan hem en zegt, dat de heer Bosman, gedurende zijn verblijf in Transvaal, zich een ruime schaar van vrienden heeft verzekerd, wier beste wenschen hem naar Europa vergezellen. Het blad hoopt, dat hij en zijn kunst niet door andere landen aan Transvaal ontnomen zullen worden, doch dat hij weer zoo spoedig mogelijk terug zal keeren.

Slachtoffer van Toewijding.

De *Pretoria News* meldt, dat een brief ontvangen is van Dr. Turner, vroeger medisch beambte van gezondheid en superintendent van het lepra-asyl in de Transvaal, waarin medegedeeld wordt, dat hij het slachtoffer is geworden van anaesthetische leprose. Als superintendent van de lepra-inrichting was Dr. Turner een onverschrokken onderzoeker en men vermoedt, zoo schrijft genoemd blad, dat hij door zijn ijver een martelaar is geworden, hoewel het verscheidene jaren geleden is, dat hij uit dat ambt trad.

Ds. H. J. Neethling, van Lijdenburg, die het gezicht zoo goed als geheel verloren heeft, zal zich uit den kerkdienst terugtrekken. Ds. Neethling is nog in de kracht zijner jaren, maar 't ligt voor de hand, dat iemand, die niet zien kan, moeilijk de belangen van zulk een uitgebreide gemeente kan verzorgen. Naar wij vernamen, zal Ds. Neethling zich vermoedelijk ergens in de Kaapkolonie vestigen. Groot is de sympathie, welke hem daarheen dan zal vergezellen, niet alleen van menschen uit de gemeente Lijdenburg, maar van verschillende zijden in geheel Transvaal en zelfs daarbuiten.

De ex-Zoeloekoning Dinizoeloe is op 7 November, onder geleide van den naturellen-commissaris van Pretoria en eenige politiebeambten, naar Middelburg (Tr.) overgebracht. In de nabijheid van dat dorp heeft de regeering voor Dinizoeloe een groot gedeelte van de plaats Rietfontein gekocht. Dinizoeloe heeft zich verbonden, in Transvaal te blijven wonen. Dat was de voorwaarde, waarop hij uit de gevangenis is ontslagen. Hij heeft te Pretoria steeds een goede gezondheid genoten en wordt weer aardig vet. Er zijn slechts vijf van zijn vrouwen bij hem, doch hij dringt aan op een grootere bezending uit Zoeloeland.

Het Dingaans-feest vierde dit jaar nog mede de heer Hermanus A. Lombaard, uit het district Utrecht, die zelf deelnam aan den slag van Bloedrivier in 1838, waar Dingaans macht gebroken werd. De heer Lombaard is nu 90 jaar oud. Naar men beweert, hebben ook de heeren J. H. Steenkamp, uit het district Pietermaritzburg, C. J. van den Berg te Standerton en een Oom van Gen. Schalk Burger, wonende in het Carolina-district, dezen nooit te vergeten veldslag meegemaakt. De *Natal Witness* gaf in overweging, de nog in leven zijnde helden aan den Hertog van Connaught voor te stellen ter gelegenheid van diens bezoek aan Maritzburg op 1 December j.l.

GEMENGDE BERICHTEN.

In antwoord op een vraag in den Volksraad heeft Gen. Botha medegedeeld, dat de regeering hoopte, binnen niet al te langen tijd in het bezit te komen van een inspuitingsmiddel voor paarden tegen paardeziekte, dat even doeltreffend zal blijken als dat voor muilen.

„De Zeven Provinciën".

Te Durban is bericht ontvangen dat „De Zeven Provinciën", het nieuwste oorlogsschip van de Hollandsche zeemacht, gedurende December de Zuid-Afrikaansche havens zou bezoeken. Durban zou tegen het einde van de maand worden aangedaan, met het doel kolen in te nemen. Te Kaapstad gaf de aankomst in het begin van deze maand gelegenheid tot een hartelijke en feestelijke ontmoeting tusschen de bemanning en de Nederlandsche kolonie.

Alvorens van Kaapstad te vertrekken, heeft de Hertog van Connaught aan den heer Molteno, den „Speaker" van den Volksraad, en aan den heer Reitz, den President van den Senaat, een zilveren inktkoker geschonken in eikenhouten étui, met toepasselijk inschrift en Koninklijk monogram.

Een werkman van de *Crown Mines* had de directie voor het gerecht om schadevergoeding aangesproken voor het verlies van een wijsvinger en een duim tijdens het verrichten van werkzaamheden in een der molens van de maatschappij. De rechter wees hem (overeenkomstig de Werklieden-Compensatie-Wet) een bedrag toe van **£ 364.**

Volgens een telegram uit Lüderitzbucht, Damaraland, is er een schikking getroffen tusschen de rechtsgeleerde vertegenwoordigers van de maatschappij Daneel, die Pass & Co. (welke een oude concessie had voor een gedeelte der streek, welke thans diamanthoudend is gebleken) en de overige belanghebbenden. Genoemde maatschappij ontvangt anderhalf procent van de bruto-opbrengst der mijnen.

Uit Aberdeen, in het Harrismith-district (O. V. S.), wordt bericht, dat de plek, waar de handteekening van Piet Retief op de rotsen voorkomt, nu door een muur omgeven wordt, waarin een hek gemaakt is. De plek is thans het eigendom van de Unie, een nationaal bezit dus. Een woord van lof voor de Regeering, dat zij deze herinnering aan het verleden gaat bewaren voor het nageslacht!

Op een vergadering van den Spoorwegraad van Rhodesië verklaarde de voorzitter, dat het quantum der vervoerde goederen snel vooruitgaat. De vermeerdering is niet alleen te danken aan grooter invoer van uit het buitenland, maar ook aan de toeneming van de binnenlandsche productie. Hij deelde tevens mede, dat de spoorweg van Katanga (Congo) af driehonderd mijl verder gebouwd zal worden.

De heer Abe Baily, de bekende mijnmagnaat, heeft £ 1,000 en de heer S. Neumann, een van zijn collega's, £ 4,500 bijgedragen voor de kunstgalerij aan den Rand. „Kunstgalerij" is de letterlijke vertaling van 't Engelsche Art-galery, om wat wij een „schilderijenmuseum" heeten, te benoemen. Waar men het afschuwelijke „bill", zoo lang in Hollandsche couranten in Zuid-Afrika geduld, eindelijk vervangen gaat door ons „wetsontwerp", zal de Hollandsche pers in Zuid-Afrika zeker ook wel het niet minder leelijke kunst-galerij spoedig uitdrijven.

's Werelds grootste Molen.

Een paar honderd leden van het Zuid-Afrikaansche Instituut van Ingenieurs hebben een bezoek gebracht aan Randfontein om de groote nieuwe installatie op de Randfontein Centraal-Goudmijn in oogenschouw te nemen. Er bevonden zich in het gezelschap eenigen van de eminentste ingenieurs op de goudvelden. De groote batterij bevat 600 stampers en niet minder dan 3 percent van de goudopbrengst der geheele aarde zal volgens den ingenieur Qilmour uit hun molen te voorschijn komen. Het gebouw, waarin de molen staat, is 210 yard lang en 23 yard breed. Elk der 600 stampers weegt 1,610 Eng. ponden; de molen is inderdaad de grootste in de wereld.

Het Wapen der Unie.

Volgens besluit van den Britschen Koning is aan de Unie een wapen geschonken, dat *De Volkstem* als volgt beschrijft: „Het schild heeft vier quartieren; de bovenste twee zijn van de onderste gescheiden door een golvende lijn; boven links, op rooden achtergrond, staat een vrouw, de Hoop, leunend op een rots en de hand aan een zilveren anker; rechts twee zwarte wildebeesten, rennende op gouden achtergrond; links beneden een oranjeboom op gouden achtergrond; rechts een zilveren ossenwagen op gouden achtergrond. De vier quartieren stellen voor: de Kaap, Natal, den Vrijstaat en Transvaal. Boven het schild een roode leeuw, den rechter klauw om een bundel van vier staven, afwisselend zilver en blauw, saamgebonden door een gouden band. Links en rechts een springbok en een gemsbok als schildhouders. Onder het schild staat de Latijnsche spreuk „Ex unitate vires" („Eendracht maakt macht").

Geen jingoïstische helden-vereering.

Bij den Unie-Volksraad was door Sir Bisset Berry (Jamesoniet) een motie ingediend, uitdrukking gevende aan de waardeering der verdiensten van Sir Ernst Kilpin, den klerk van den gewezen Kaapschen Volksraad, die moest plaats maken, in het Unie-parlement, voor een man, die ook Hollandsch kent. De behandeling dezer motie leidde in de zitting van 10 November j.l. tot een lange en ten slotte scherpe discussie, nadat de heer Van Niekerk, van Boshof (O. V. S.), een amendement had voorgesteld, waarin ook waardeering werd uitgesproken voor den arbeid der Vrijstaatsche, Natalsche en Transvaalsche klerken. De oppositie drong aan op intrekking van dit amendement en

trachtte hierin steun te verkrijgen van den Eersten Minister. Doch Gen. Botha zeide, de indiening der motie bij een nieuw Huis, onbekend met Kilpin's verdiensten, te betreuren. En toen ook de heer Merriman in gelijken geest sprak en de heer Van Niekerk weigerde, zijn amendement in te trekken, nam Sir Bisset Berry, zeer slecht geluimd, zijn motie terug.

Een vreedzaam duel tusschen Afrikaners en Engelschen op Nederlandschen grond.

Zaterdag 24 en Maandag 26 December hadden rugby-voetbalwedstrijden plaats op het voetbalterrein Oud Roosenburch bij Amsterdam. Dit spel is hier te lande niet in zwang, doch wordt in Engeland en koloniën zeer druk beoefend, en telt daar duizenden aanhangers. Op het vasteland van Europa maakte dit spel alleen in Frankrijk veel opgang, terwijl overal elders het tammere „soccer" de meeste vrienden vindt. Zóó is het ook in Nederland, wel tot verdriet van de vele jonge Afrikaners in ons midden, die maar weinig gelegenheid vinden, hun kracht en behendigheid in het ook bij hen zoo geliefde en met zooveel goeden uislag beoefende „rugby" te toonen. Toch vonden zij in eigen kring gelegenheid, een voltallige groep spelers te vormen. Hunner waardige tegenstanders moesten echter worden geïmporteerd. Met hun talrijke relaties aan de overzijde der zee viel hun dit niet moeilijk en zoo werd het tweetal rugby-wedstrijden, hierboven vermeld, op initiatief van de hier te lande vertoevende Zuid-Afrikanen gehouden. Zaterdag werd tegen een Londensch „team", Maandag tegen „Edinburgh University" gespeeld. Beide dagen was het terrein, door ongunstige weersgesteldheid, in zeer slechte conditie en werd het doel onzer Afrikaner vrienden slechts ten deele bereikt. Het Zuid-Afrikaansch XV-tal bestond uit de navolgende heeren, die in ons land hun studie voltooien: S. Joubert (achter), dr. Joubert, Keet, Wannenburg, Malan (drie-kwarten), Stein, Muller (midden), Strasheim, Pretorius, Gebr. Van Niekerk, Steyn, De Villiers, Grosskopf en Naudé (voor).

Invloed van 't Engelsch Tooneel.

Leonard Rayne heeft zich door de *Daily Express* laten uithooren over de tooneelspeelkunst in Zuid-Afrika. In dit onderhoud heeft hij ook gesproken over de verhouding der Hollandsche Afrikaners tot 't Engelsche tooneel. Hij zeide:

„Welke verschilpunten er ook mogen bestaan tusschen de Afrikaners en de Engelschen in Zuid-Afrika — en die geschilpunten verdwijnen zonder twijfel gelukkig — de twee rassen steunen 't Engelsch tooneel. De Hollandsche Afrikaners hebben hun eigen bladen, maar er is geen Afrikaansch tooneelgezelschap in Zuid-Afrika en het is wel zonder twijfel, dat dit een waarlijk grooten invloed moet hebben op de samensmelting der twee rassen."

„De Hollandsche Afrikaner moge „de Taal" spreken in 't Parlement; hij moge zijn krant in die taal lezen; zijn kinderen mogen er in onderwezen worden, als hij echter zijn verbeelding wil laten streelen, als hij ontwikkelende beschaving zoekt, die meer en meer noodig wordt, dan is hij gedwongen, gebruik te maken van de Engelsche taal."

Aldus de heer Leonard Rayne, die hier uitspreekt, wat de voorstanders eener Fransche beschaving voor de Vlamingen steeds zorgvuldig onuitgesproken laten. Zij weten, dat er geen beter middel is om den invloed van 't Fransch in België te bevorderen dan het Fransche tooneel, en zij steunen het tooneel uit al hun krachten. De Vlamingen hebben tegenover dien machtigen invloed eerst hun liefhebberij-gezelschappen gesteld, waarvan er in Vlaanderenland velen zijn en ten slotte ook een vast Vlaamsch tooneelgezelschap en een Vlaamsche opera. De Vlamingen hebben ingezien, dat zij niet mochten toelaten, dat de Vlaming voor de ontwikkeling, die van 't tooneel uitgaat, gedwongen werd, uitsluitend 't oor te leenen aan Fransche kunst.

Dat de Afrikaners beide lessen ter harte nemen en het hun „ernst laten zijn" ook op de planken, die de wereld voorstellen, hun erfdeel te betwisten aan de vervlakkende, vulgariseerende, dikwijls demoraliseerende en steeds hun tradities ondermijnende werking van het Engelsche tooneel.

Een Volkslied.

De Vrijstaat en Transvaal hadden een eigen volkslied — zegt *Ons Land* — maar in de Kaapkolonie en Natal was het toch maar het Engelsche volkslied, dat als zoodanig dienst deed. Nu Zuid-Afrika een eenheid is geworden, moest het een eigen volkslied hebben, vond men. De *South African News* schreef een prijsvraag uit. Bekroond werd een gedicht van C. E. Viljoen. De muziek werd erbij geschreven door dr. J. H. Meirink Beck, lid van den Senaat. Woorden (er is ook een Engelsche lezing van) en muziek worden zeer gunstig beoordeeld, naar wij in *Ons Land* lezen. Het lied zou bij de Uniefeesten gezongen worden. Ziehier den Hollandschen tekst der laatste drie coupletten:

Wij minnen u, o land van smart,
Van menig bloedtoneel,
Van leed en strijd, van twist en nijd,
Van rustverstoorders veel;
Verdeeldheid schond uw welvaart eens,
Vijandigheid uw vreê,
Tot Gods Almachtig' Hand omhoog
Een eind bracht aan ons wee.

Doch uit de asse van 't verleên
Kwam een gelouterd volk,
En fondamenten, vast en pal,
Verrezen uit de kolk;
Er heerst een geest van broederschap,
De liefde blijft ons bij;
Wij hebben nu een heerlik land,
Verenigd, sterk en vrij!

Zuid-Afrika! wij zullen u
Met ijver, moed en kracht
Verheffen tot een machtig land,
Doen pralen in uw pracht;
Uw schatten zijn schier onbeperkt,
Uw zoons en dochters wijs;
Dies zullen wij u maken tot
Brittanje's trotste prijs.

Dit is een staaltje van één der nieuwe volksliederen. Er zijn er reeds meer, o. a. een, door een Vrijstater gedicht (te zingen op de wijze van het oude Vrijstaatsche volkslied), dat zoo veel mogelijk het oude lied op den voet volgt.

Het Zuid-Afrikaansch Museum.

(Ingezonden).

Ik heb deze week met een Afrikaner-vriend weer eens 't Z.-A. Museum te Dordrecht bezichtigd. 't Is lang geleden, sinds ik er 't laatst was. Nu waren we er de eenige bezoekers.

Is 't altijd zoo stil? vroeg ik den portier.

Neen, van den zomer nog al veel bezoek, zei hij, en hij bladerde in 't boek, waarin ieder, die 't Museum binnentreedt, zijn naam moet schrijven. Hij zou wel willen, dat 't proces wat opschoot;

want die onzekerheid is vervelend. Maar die zaak heeft ook haar goede zijde, zoo praatte hij voort, blij, dat er eindelijk weer eens iemand kwam opdagen om de belangwekkende verzameling te bezichtigen, waarover hij als bewaker was aangesteld. 't Weer is nu slecht, maar toen 't droog en helder was, kwamen er veel menschen, die het Museum wilden zien, vóór misschien de voornaamste dingen naar Zuid-Afrika teruggingen.

Wij keken rond en onmiddellijk kwam de gedachte bij ons op, dat dit alles in Zuid-Afrika thuis behoort, omdat 't een aanschouwelijk deel is der geschiedenis van het Zuid-Afrikaansche volk. Al dadelijk in de gang. Daar hingen tegen den muur de vlag van het Hollander-Corps, uitgespreid boven het portret van Dr. Herman Coster, als een der eersten van dit korps, die in den strijd gevallen is; de vilthoed, 't roer, de veldkijker. revolver en sporen van Gen. Gert Maritz. En in de eerste zaal het borstbeeld van Pres. Kruger en de zuilen uit 't eerepaviljoen der Parijsche tentoonstelling. Die zullen vol namen en huldebetuigingen aan de Boeren en hun voórmannen, daarop geschreven door de bezoekers der tentoonstelling in Frankrijk's hoofdstad, en aan den voet der Krugerbuste talrijke veelkleurige linten, afkomstig van de kransen, in die zelfde dagen daar neergelegd door vrienden der Afrikaners uit heel de wereld.

De andere benedenzalen doorwandelend, doorleeft men opnieuw de jaren van 1899 tot 1902, toen in Europa en Amerika, in Australië en zelfs in Azië de sympathie van gansche volken naar de Boeren uitging. Midden in een dier zalen prijkt de kostbare vriendschapsbowl, door zeventig duizend Russen aan Gen. Cronjé en zijn dapperen geschonken. Aan de muren en op tafels langs de wanden zijn naast elkander tentoongesteld de honderden huldeadressen van Franschen en Russen en dertig duizend Vlamingen, van talrijke Hollandsche steden, van Ieren en Australiërs, van Oostenrijkers en Hongaarsche studenten, van Turken zelfs. In een paar glazen kasten zijn de kleederen opgehangen, die President Kruger in Europa heeft gedragen, verschillende voorwerpen, die hij er dagelijks heeft gebruikt, ook zijn bijbel, vier ambtssjerpen en de grootkruizen zijner verschillende ordeteekenen zijn er neergelegd. Daar ligt zelfs het kabelgram, dat Koningin Wilhelmina der Nederlanden hem heeft gezonden, toen hij behouden en wel met de „Gelderland" te Marseille was aangekomen.

Op de bovenzalen vindt men allereerst verschillende voorwerpen uit het vroegere Staats-Museum te Pretoria, die ter opluistering naar de Parijsche tentoonstelling waren gezonden, o.m. het kanon, door Ras van Rustenburg uit wagenbanden gesmeed en dat in den oorlog van 1880 heeft dienst gedaan. Daar zijn ook een paar glazen kasten, gevuld met de inzending van Dr. Mansvelt's onderwijs-departement, waaraan op de tentoonstelling te Parijs de hoogste onderscheiding werd toegekend. Daar is in een kamer een voor de geschiedenis kostbare verzameling boeken, kranten en spotprenten over den Z.-A. oorlog ondergebracht, uit welke verzameling in woord en beeld duidelijk de geest spreekt, welke in die dagen de wereld beheerschte.

Waarom moet dit alles thans hier in Europa blijven? zoo vraagt men zich af, wanneer men dit Museum doorloopt. Het is zoo één en ondeelbaar met de Z.-A. geschiedenis verbonden, dat het in Nederland als begraven ligt; terwijl het daarginds glans en leven zal erlangen. De heer Hidde Nyland is de bewaarder geweest van deze schatten, totdat de tijd zou zijn gekomen, waarop zij rustig naar Z.-A. zouden kunnen worden overgebracht. Die tijd is gekomen en de Afrikaners hebben hun schatten opgeëischt.

Jammer, dat er verschil is gerezen over die teruggave. Wie in 't Z.-A. Museum te Dordrecht rondwandelt, moet 't betreuren, dat die keur van geschiedkundige voorwerpen daar nog langer moet blijven en niet tot leering kan dienen van 't volk, welks geschiedenis zij verwerkelijken.

Men schrijft ons:

Den 28en December l.l heeft de heer Hidde Nijland weder van antwoord gediend op de repliek van eischers in de bekende zaak van 't Zuid-Afrik. Museum te Dordrecht.

Hij begint met verschil te maken tusschen „gerechtigd zijn tot opzegging van een bruikleen" en „gerechtigd zijn tot terugvorderen van in bruikleen gegeven goederen" en meent, dat alleen de erfgenamen van den bruikleengever — *in casu* President Kruger — tot terugvordering gerechtigd zijn. Uit de door eischers overgelegde brief van den heer Bredell, d.d. 5 April, zou moeten blijken, dat alleen de in dit schrijven genoemde voorwerpen onder bizondere opzeggingsvoorwaarden in bruikleen afgestaan, doch niet, dat die voorwaarden ook zouden gelden voor de andere door eischers opgevraagde goederen. Dit laatste ontkent verweerder beslist en hij verklaart dat eischers dit ook niet hebben bewezen. Evenzeer zou onbewezen zijn gebleven, dat eischers zouden zijn voorzitter en leden van 't Hoofd-comité van de organisatie Het Volk in de Transvaal, en dat zij als zoodanig zouden zijn de *eenige* Boeren-voormannen in Zuid-Afrika. Hij blijft ook dit ontkennen en ontkent tevens, dat het afschrift van zijn brief d.d. 12 April 1904 overeenkomt met het origineel. In het origineel toch staat: „Het doel van deze opzegging zal *uitsluitelijk* zijn enz."; terwijl in het in het geding gebrachte afschrift staat: „*uitdrukkelijk*". Gesteld verder, dat alle eischen van eischers gerechtigd waren, dan zou nog het doel der opzegging niet kunnen worden bereikt; dit toch zou „uitdrukkelijk" zijn om deze goederen naar Zuid-Afrika over te brengen om daar in een Nationaal Museum te worden geplaatst, dat door het Afrikaner Volk zal worden opgericht Er is geen Nationaal Museum opgericht door het Afrikaner Volk, Gedaagde is dus niet gerechtigd de voorwerpen af te geven.

Verweerder beweert verder, dat het de wensch en wil van wijlen Staatspresident Kruger was om deze goederen in het Z.-A. Museum te bewaren voor een vrij en onafhankelijk Zuid-Afrikaner volk. Van de wil van een vrij Zuid-Afrikaner volk kan thans geen sprake zijn, veel minder van een uiting daarvan. Gedaagde protesteert tegen de onware en onwaardige aantijgingen, dat hij de goederen op de Parijsche tentoonstelling met geld van anderen zou hebben aangekocht. Hij houdt daar tegenover vol, dat hij die goederen uitsluitend met zijn eigen geld heeft gekocht en daarbij vele voorwerpen heeft gevoegd, eveneens alleen met eigen geld gekocht. Hij blijft het bedrag van ƒ1.000.000 als waarde der opgebrachte goederen te hoog noemen. Gedaagde blijft ontkennen alles wat eischers bij dagvaarding en ten conclusie van eisch hebben gesteld en bij conclusie van repliek aan hunne posita hebben toegevoegd, voorzoover hij dit niet uitdrukkelijk bij antwoord of dupliek heeft erkend, daar hij niet geacht wil wordem, iets te hebben erkend, dat hij niet uitdrukkelijk ontkend heeft.

Een inwoner van Kaapstad, de heer Jacobs, heeft in zijn bezit een Joodschen Bijbel, die eens aan Lord Blaconsfild behoorde. Deze bijbel werd in het Unie-Parlement gebruikt voor het inzweren van Senator S. Marks.

BOEK- KUNST- EN HANDELSDRUKKERIJ VAN J. TJABRING, O.Z. VOORBURGWAL 226, AMSTERDAM
Drukker van Hollandsch Zuid-Afrika, Het Huis Oud en Nieuw en andere tijdschriften.